

Центр
соціальних
і трудових
досліджень

вул. Амосова, 4, офіс 231
м. Київ Україна 03141

+38044 24 69 152
info@cslr.org.ua

cslr.org.ua
fb.com/socialandlaborresearch

Прес-реліз

25 листопада 2014

Протести через рік після Майдану: менше соціальних питань, більше насильства

Результати моніторингу протестів, репресій та поступок Центру соціальних і трудових досліджень за серпень-жовтень 2014

25 листопада на прес-конференції в інформаційній агенції «Укрінформ» Центр соціальних і трудових досліджень представив останні результати систематичного **моніторингу протестів, репресій та поступок, що здійснюється вже понад 5 років, щодо змін у протестній активності через рік після початку Майдану**. Проект здійснюється за підтримки Міжнародного фонду «Відродження» та Національного фонду підтримки демократії.

Підсумок: *Через рік після Майдану у серпні-жовтні 2014 р. кількість протестів в 2-3 рази перевищувала рівень протестної активності у 2013 році до початку Майдану. Кількість протестів зросла у всіх регіонах, крім Криму, а найбільше – у Східному регіоні (не включаючи Донбас). Рівень насильства та конфронтації під час протестів у три останні місяці б'є всі історичні рекорди (навіть якщо не враховувати бойові дії у зоні АТО), концентруючись у східних та південних областях. У серпні-вересні найбільша частка протестів піднімала ідеологічні питання, а в жовтні – політичні, що нетипово для протестної активності в Україні до Майдану. Натомість абсолютна кількість протестів через соціально-економічні проблеми є не нижчою, ніж до Майдану, та поступово зростає. Політичні партії, громадські організації, профспілки не встигають приєднатися до високої хвилі протестної активності. При цьому різко зменшили свою участь у протестах провладні центристські партії, а також провідні опозиційні сили. Найбільш помітними у протестах політичними силами є крайні праві, при чому «Правий сектор» значно активніший «Свободи».*

ГОЛОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЧЕРЕЗ РІК ПІСЛЯ МАЙДАНУ:

Кількість протестів

Через рік після Майдану кількість протестних подій все ще лишається в 2-3 рази вищою, ніж була до початку Майдану. Якщо в 2013 році до початку Майдану (до 20 листопада включно) в середньому фіксувалося трохи більше 300 протестів щомісяця, то в серпні, вересні та жовтні 2014 року їх було повідомлено близько 740 щомісяця (2229 разом за три місяці). Ці та наступні розрахунки не включають бойові дії на Донбасі.

Численність протестів

Через рік після Майдану протестних подій відбувається багато, але, зазвичай, вони збирають так само відносно мало людей, як і до Майдану. Для більшості протестів у серпні-жовтні (58%) кількість учасників не була повідомлена навіть приблизно і, скоріш за все, вони були невеликими (значна частка з них є насильницькими протестами, здійснюваними невеликими групами). А серед тих протестів, для яких кількість учасників все ж таки була повідомлена, лише 23% збирали понад 100 чоловік (у 2013 році до початку Майдану – 25%).

Центр
соціальних
і трудових
досліджень

вул. Амосова, 4, офіс 231
м. Київ Україна 03141

+38044 24 69 152
info@cslr.org.ua

cslr.org.ua
fb.com/socialandlaborresearch

Регіони

Порівняно з домайданівським періодом абсолютна кількість протестів зростає в усіх регіонах. Лише в Криму кількість протестів приблизно та сама (в середньому 11 на місяць), що була в 2013 році до початку Майдану. **Найбільше кількість протестів зростає в Східному регіоні** (Харківська, Дніпропетровська, Запорізька область, без включення Донбасу). Там, тільки за серпень-жовтень 2014 року було зафіксовано більше протестів (366), ніж за майже 11 місяців 2013 року до початку Майдану (341).

Серед міст, у яких зафіксована найбільша кількість протестів, на першому місці залишається Київ (247 протестів за серпень-жовтень). Але на відміну від періоду Майдану, коли серед першої десятки найактивніших міст домінували західноукраїнські (Львів був на другому місці після Києва), тепер серед найбільших протестних міст знову багато центрів східних та південних областей: Одеса (171), Харків (116), Миколаїв (91) і лише на п'ятому місці – Львів (76).

Насильство

Через рік після Майдану рівень насильства під час протестів (навіть якщо не враховувати бойові дії в зоні АТО) перевищує усі попередні значення, які ми фіксували за весь час проведення моніторингу. У серпні-жовтні 21% протестів мали насильницький характер (порівняно з 8% у 2013 році до Майдану та 13% під час Майдану), ще 36% були ненасильницькими, але конфронтаційними (порівняно з 19% та 23% відповідно). Насильницькі протести найчастіше були пов'язані з вимогами федералізації/відокремлення (121) та проти уряду (110), але насильство також часто використовувалося у передвиборчих протестах (120), антикомуністичних (71) та проти Партії регіонів (32). Найбільша частка насильства під час протестів фіксувалася на Донбасі (50%), Східному регіоні (31%), Південному (25%); найменша – у Західному (7%).

Тематика протестів

На перший погляд, останні три місяці тематика протестів різко відрізнялася від типової до початку Майдану. Протягом усього часу здійснення систематичного моніторингу протестів (від жовтня 2009 року) і до початку Майдану, найчастішими тематиками, які піднімалися під час протестів, були соціально-економічні питання, які, зокрема, в 2013 році (до 20 листопада) у більше ніж половині випадків (56%) виводили людей на вулиці. Однак, протягом серпня-вересня цього року більшість протестів піднімали ідеологічні питання (акції «за єдину Україну» або ж, навпаки, за федералізацію чи відокремлення, протести проти російської інтервенції), а в жовтні більше половини (59%) протестів були політичними (за рахунок передвиборчих акцій, але також антиурядових протестів та кампаній з вимогами люстрації), при цьому частка ідеологічних впала до 27%.

Такий незвичний перекид тематики є, найшвидше, лише тимчасовим. **Хоча відносна частка соціально-економічних протестів у серпні-жовтні невелика (25%), їх абсолютна кількість була не менше середньої за 2013 рік до початку Майдану, при цьому зростаючи від 162 протестів у серпні до 211 у жовтні.** Серед найбільш частих соціально-економічних проблем, що піднімалися під час протестів у серпні-вересні, були незаконні забудови, забезпечення та інші соціальні проблеми армії, комунальні послуги, права дрібного бізнесу та земельні конфлікти. **Соціальна політика уряду, наслідки девальвації гривні, зростання цін та тарифів при замороженні зарплат, найімовірніше, спровокують ще більшу кількість соціальних виступів, яку зможе попередити хіба що ескалація військового конфлікту та нова хвиля патріотичної мобілізації.**

Політичні та громадські учасники протестів

Організоване «громадянське суспільство» не встигало долучитися до великої кількості протестів, яке відбувалося в останні три місяці. **Лише в 18% протестів за серпень-жовтень була повідомлена участь політичних партій або окремих політиків (порівняно з 35% як до Майдану у 2013 році, так**

Центр
соціальних
і трудових
досліджень

вул. Амосова, 4, офіс 231
м. Київ Україна 03141

+38044 24 69 152
info@cslr.org.ua

cslr.org.ua
fb.com/socialandlaborresearch

і під час Майдану). Лише в 12% протестів за серпень-жовтень була повідомлень участь громадських організацій (порівняно з 22% у 2013 р. до Майдану та 14% під час Майдану). Лише в 1% протестів була повідомлена участь профспілок (порівняно з 4% та 2% відповідно). Абсолютна кількість протестів за участі партій та громадських організацій навіть дещо зросла, однак, імовірно, вони не можуть розширити свою протестну активність та взаємодіяти з більшою кількістю протестних ініціатив.

Якщо раніше найбільш активною у протестах партією була «Свобода», то тепер її місце зайняв «Правий сектор», який став найбільш помітною політичною партією у протестах за серпень-жовтень 2014 р. (157 подій, 7% від усіх протестів за період). «Свобода», однак, лишається на другому місці за протестною активністю серед партій (92 протести, 4%).

При цьому різко зменшили свою участь у протестах центристські партії – «Батьківщина» (25) та УДАР (16). Серед нових партій помітна участь «Волі» (19), «Демократичного альянсу» (15) та «5.10» (12). Також різко зменшила протестну активність КПУ (14), фактично непомітними в протестах були Партія регіонів та «Опозиційний блок» (5).

У результаті в 59% усіх протестів за участі партій або окремих політиків у серпні-жовтні була повідомлена участь українських радикально-націоналістичних сил (насамперед, «Правого сектору» та «Свободи»). Загалом участь українських крайніх правих була повідомлена у 275 протестах за серпень-жовтень, що складає всього 12% від загальної кількості протестів за період, але суттєво перевищує їхню активність у 2013 році до початку Майдану. Поза бойовими діями у зоні АТО участь у протестах російських крайніх правих була повідомлена у 44 подіях (2%).

Ознайомитися з графіками та таблицями з даними щодо протестів у серпні-жовтні, а також із методикою та класифікацією подій можна буде незабаром у звіті «Як змінилися протести після Майдану?» на сторінці <http://cslr.org.ua/tag/zviti/>.

ДОВІДКОВО:

Моніторинг протестів, репресій і поступок проводиться з жовтня 2009 року. Це унікальний проект з систематичного збору інформації про всі (незалежно від тематики та чисельності) протести, репресії та поступки у відповідь на протести, що відбуваються в реальному часі на всій території України на основі моніторингу більше 190 національних, обласних і активістських веб-медіа.

Метою даного проекту, що здійснюється Центром соціальних і трудових досліджень у партнерстві з Центром дослідження суспільства та за підтримки Міжнародного фонду «Відродження» і Національного фонду підтримки демократії, є об'єктивне вивчення протестної активності та суспільних рухів в Україні і доведення до відома широкої громадськості цієї інформації з метою захисту права на мирні зібрання та привернення уваги до низових соціально-економічних протестних ініціатив.

Центр соціальних і трудових досліджень – створений у 2014 році незалежний некомерційний центр з аналізу соціально-економічних проблем, колективних протестів, трудових відносин і конфліктів.

Контактна особа: Володимир Іщенко (097-396-4499)

info@cslr.org.ua